

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
95 – ї
підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(присвячена 70-річчю БДМУ)**

17, 19, 24 лютого 2014 року

Чернівці – 2014

УДК 001:378.12(477.85)
ББК 72:74.58
М 34

Матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 328 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Андрієць О.А.
доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.
доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.
доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.
доктор медичних наук, професор Заморський І.І.
доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.
доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.
чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.
доктор медичних наук, професор Польовий В.П.
доктор медичних наук, професор Слободян О.М.
доктор медичних наук, професор Ташук В.К.
доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.
доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.
доктор медичних наук, професор Шаплавський М.В.

ISBN 978-966-697-533-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2014

підготовлені викладачем, проектна робота покладає відповідальність за своє власне навчання на самих студентів. Проектна робота у різних її формах має певні спільні характерні риси.

Метод проектів дозволяє вирішити низку важливих завдань: зосередженість на вивченні змісту, а не конкретних мовних одиниць. Центром уваги проектів є життєві питання і теми, що викликають професійний інтерес у студентів; орієнтованість передусім на студента, і перед усе враховуються його інтереси, життєвий досвід та індивідуальні здібності. Викладач відіграє важливу роль, пропонуючи свою підтримку та рекомендації впродовж усього процесу, і його роль змінюється від контролера до рівноправного партнера і консультанта, від спостерігача до координатора; співпраця, а не конкуренція. Студенти можуть працювати самостійно, у парах, у невеликих групах, або ж усією групою, щоб завершити проект, обмінюючись ресурсними матеріалами, ідеями та досвідом упродовж виконання проекту; інтеграція вмінь та обробка інформації з різних джерел, віддзеркалюючи життєві практичні завдання, з якими студенти зіткнуться у майбутньому професійному середовищі; результативність, кінцевий продукт, яким можна поділитися з іншими, що надає проекту реального значення; мотивованість, стимул, емоційна піднесеність, захопленість. Вона, як правило, зміцнює впевненість студентів, самоповагу та самостійність, а також сприяє удосконаленню мовленнєвих умінь студентів, поглибленню знань з предмета і розвитку пізнавальних здібностей; створення максимально сприятливих умов для розкриття та виявлення творчих здібностей. Цінність методу проектів, однак, полягає не лише в кінцевому продукті, але й у процесі руху до кінцевого результату. Таким чином проектна робота орієнтується як на процес, так і на продукт, створюючи можливості для студентів розвивати швидкість і точність мовлення на різних етапах проекту.

Повномасштабний проект передбачає чотири основні етапи: 1 етап – планування роботи в аудиторії. Обговорюються зміст і рамки проекту, а також прогноуються конкретні мовленнєві потреби. Розробляються та обговорюються правила групової роботи. Приймаються рішення щодо способів збору необхідного матеріалу, запрограмованих співбесід та візитів. Створюються проектні групи, розподіляються ролі кожного студента проектної групи. Усвідомлюються студентами етапи проекту і критерії оцінювання. 2 етап – виконання проекту. Зазвичай, на цьому етапі діяльність виходить за межі аудиторії. Головна задача – збір інформації, обробка та аналіз даних. Відбувається ознайомлення з методикою роботи над проектом і аутентичним матеріалом. Викладач слідкує за роботою проектних груп, обговорює, допомагає в плануванні, створює комфортне середовище для кожного, сприяючи розвитку мотивації навчання. 3 етап – презентація проекту. Спосіб презентації буде в значній мірі залежати від кінцевого продукту: чи це буде схема, буклет, постери, соціологічні опитування, комп'ютерні презентації. 4 етап – оцінка проекту, аналіз та моніторинг роботи. Цей етап передбачає дискусії, аналіз роботи в групах, обговорення результатів, підведення підсумків роботи над проектом.

Отже, до переваг проектної діяльності можна віднести фактор набуття студентами вмінь планувати свою роботу, використовувати різні джерела інформації, самостійно відбирати і накопичувати матеріал, аргументувати думку, спираючись на факти, приймати рішення, встановлювати та підтримувати контакти, створювати «кінцевий продукт» та презентувати його перед аудиторією, давати оцінку своїй роботі та роботі інших учасників проекту. У процесі роботи студенти усвідомлюють практичну значущість вивчення української мови як іноземної, можуть на практиці перевірити свій рівень володіння нею. Цей факт є суттєвим стимулом для подальшого поглиблення та вдосконалення своїх знань.

Войткевич Н.І.

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОГО ПРИКМЕТНИКА «ДИТЯЧИЙ» АНГЛІЙСЬКИМИ ВІДПОВІДНИКАМИ В МЕДИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Увага до передачі українського прикметника «дитячий» англійськими відповідниками викликана, в першу чергу, певними лексичними труднощами, обумовленими стилістичними особливостями офіційно-ділового стилю, багатозначністю англійських слів, а також особливостями словотвору та термінотворення в англійській мові. Крім того, певні складності пов'язані з розбіжностями лексичних та граматичних явищ в системах української та англійської мов, оскільки спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їхнього лексичного наповнення.

Саме лексичне значення диктує вибір англійського еквівалента в кожному конкретному випадку:

1) той, що відноситься до дитинства або дитини – *child's/children's/baby/juvenile*; 2) притаманний дитині – *childish*; 3) притаманний немовляті – *infantile*; 4) наївний, по-дитячому невинний – *childlike*. Як бачимо, український прикметник далеко не завжди передається прикметником в англійській мові. В українському перекладі прикметник «дитячий» є відносним, вказуючи на ознаки і якості явищ, предметів і інших понять через відношення або належність до інших об'єктів. Але особливістю англійської мови є те, що в значенні відносних прикметників дуже часто вживаються визначальні іменники (іменники, що використовуються як препозитивні означення перед іншими іменниками). Тому у багатьох випадках українському відносному прикметнику перед означуваним іменником відповідає в англійській мові не прикметник, а визначник-іменник, нерідко в присвійному відмінку. Наприклад, *children's diseases* – дитячі хвороби; *child's/children's anemia* – дитяча анемія; *child's/children's infection* – дитяча інфекція; *child prostitution* – дитяча проституція; *baby powder* – дитяча присипка. Поряд із наведеними прикладами, де в якості

відносного українського прикметника в англійській мові еквівалентом є іменник, паралельно існують форми з прикметниками *infantile*, *juvenile* або *pediatric*. Наприклад, *children's/infantile diseases*; *children's/infantile mortality*; *children's/infantile infection*; *children's/pediatric polyclinic*; *juvenile delinquency*; *juvenile neurosyphilis*. Вибір того чи іншого еквівалента чітко зумовлений конкретним лексичним наповненням – в даному випадку періодом розвитку дитини.

Ми провели дослідження 100 лексичних одиниць-словосполучень, що в перекладі на українську мову містять поняття «дитячий», і отримали наступні результати: 25% термінів містять слово *infantile*, 13% – *children's*; 5% – *child*, *baby*, *pediatric*; 3-2% – *child's*, *childish*, *juvenile*, *infant*. Крім того, 5% становлять епоніми типу *Gianotti-Crosti syndrome* – дитячий папулярний акродерматит, або Джанотті-Крості синдром. Деякі англійські слова та словосполучення взагалі не містять вище перерахованих слів із значенням «дитячий» або «дитина», хоча в українському перекладі без них неможливо обійтись. Для прикладу: *nursery school* – дитячий садок (від 3 до 5 у Великій Британії, від 4 до 6 у США); *nursery rhymes* – дитячі пісеньки; *afterbirth* – дитяче місце (послід); *feeding bottle* – дитяча пляшечка; *playpen* – дитячий манеж; *pram* – дитячий візочок; *orphanage* – дитячий будинок для сиріт; *gum-rash* – дитяча висипка-кропивниця; *malignant malnutrition* – дитяча пелагра.

Отже, нами встановлено, що структура більшості (25%) англійських лексичних одиниць, що в перекладі на українську мову містять слово «дитячий», є комбінацією «відносний прикметник + іменник»; на другому місці (13%) знаходиться сполучення «визначник-іменник у присвійному відмінку + означуваний іменник». Визначник-іменник виступає в ролі препозитивного означення. Через те, що англійські прикметники не відмінюються, між ними та означуваними іменниками не існує граматичного узгодження, яке є в українських відповідниках.

Для чіткості та правильності перекладу слід розпізнавати певні лексичні трансформації та особливості, що мають місце у текстах оригіналу і його перекладах, вміти адекватно підібрати потрібний еквівалент. Тому, виконуючи офіційно-ділові переклади, дуже важливо виокремити саме влучні конструкції, які забезпечують потрібну передачу матеріалу в тій чи іншій ситуації.

Подальше вивчення цього питання планується спрямувати на дослідження способів передачі матеріалу, а саме, конкретизацію та генералізацію значення слова, а також на структуру відносних прикметників та визначників-іменників, що використовуються в медичній фаховій літературі.

Гешко Н.Я., Стегніцька Л.В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ У ЛІНГВІСТИЦІ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Поле як лінгвістичне явище перебуває в центрі уваги мовознавців протягом останніх десятиліть. Існують різні визначення цього терміна.

Поняття ЛСП розроблене Е. Оксааром і О. Духачеком, хоча термін «поле» ввели до обігу семасіології німецькі мовознавці Г. Іпсен і Й. Трір, а семантичне поле описав Л. Вейсгербер. Перше визначення терміна «семантичне поле» як сукупності лексем, що мають інтегральне значення, належить Г. Іпсену.

Інакше розглядає «семантичне поле» В. Порціг. Ним на перший план висунуті слова як самостійні мовні одиниці та основні зв'язки їх значень, що виявляються у словосполученнях та словах. В. Порціг намагався виявити зв'язки, що закладені в самих значеннях слів. «Його поля – прості співвідношення, які складаються з дієслова та суб'єкта чи об'єкта або прикметника і іменника». При цьому домінуючими є слова, здатні виражати ознаки та виконувати предикативну функцію, тобто дієслова та прикметники. Отже, тільки дієслово та прикметник може бути ядерним елементом «семантичного поля». Саме ж поле включає в себе ті мовні елементи, що сполучаються з ядерним. Таким чином, «семантичне поле» Порціга ґрунтується на валентних властивостях слів та є синтагматичним утворенням, на відміну від парадигматичних полів Тріра.

Варта уваги думка Ф. Жилка, який визначав семантичне поле як складну функціональну системно-структурну одиницю лексико-семантичного рівня. Він наголошував на тому, що об'єднання слів у лексико-семантичне поле можливе лише за наявності спільних значеннєвих сем, що забезпечують семантико-сміслові зв'язки в межах утвореної одиниці.

О. Селіванова розглядає лексико-семантичне поле як парадигмальне об'єднання певної частини мови за спільністю інтегрального компонента значення. Вона зазначає, що лексико-семантичне поле має свій центр, котрий включає найбільш уживані слова з яскравим інтегральним компонентом, та периферію, яка містить слова менш частотні за вживанням, стилістично забарвленні.

Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів за редакцією С. Єрмоленко узагальнює та систематизує думки Г. Іпсена, В. Порціга, І. Штерна щодо сутності поняття «поле», визначаючи його як сукупність мовних одиниць, переважно лексичних, об'єднаних спільністю змісту, одним поняттям, функціональною подібністю позначуваних явищ.

У сучасній лінгвістиці лексико-семантичне поле – це семантико-парадигматичне утворення, що має певну автономність і специфічні ознаки організації: спільну нетривіальну частину у тлумаченні, ядерно-периферійну структуру, існування зон семантичного переходу. Їхня будова повторює принципову

будову багатозначних слів (Ю. Апресян, М. Нікітін). Найбільшим парадигматичним об'єднанням є лексико-семантичне поле - це сукупність лексичних одиниць, що об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) та відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ. Це слова, пов'язані з одним і тим самим фрагментом дійсності. Так, скажімо, в лексико-семантичній системі будь-якої мови можна виділити поле руху (переміщення), поле часу (темпоральне), поле погоди (метеорологічне), поле розумової діяльності (мислення), поле почуттів тощо. Лексико-семантичні поля є відносно автономними, бо пов'язані між собою, що засвідчується багатозначними словами, які різними своїми значеннями входять до різних полів.

О. Селіванова розглядає лексико-семантичне поле як парадигматичне об'єднання лексичних одиниць певної частини мови за спільністю інтегрального компонента значення (архісеми). Вона вважає, що складники лексико-семантичного поля відображають понятійну, предметну або функціональну подібність позначених ними явищ, що є дискусійним і залежить від методології дослідження.

На думку Ярцевої лексико-семантичне поле – це сукупність мовних одиниць, об'єднаних спільністю змісту (іноді навіть спільністю формальних показників), які відображають понятійне, предметне чи функціональний збіг позначених явищ.

Головними властивостями лексико-семантичного поля, на думку І. Кобозевої, є такі: 1) наявність семантичних відношень між складниками; 2) системний характер цих відношень; 3) взаємна залежність і взаємна детермінованість лексичних одиниць; 4) відносна автономність поля; 5) безперервність позначення у смисловому просторі; 6) взаємозв'язок полів у лексичній системі. ЛСП має центр та периферію. До центру входять найуживаніші слова з яскравим інтегральним значенням, периферія характеризується значно меншою частотністю вживання, стилістичною забарвленістю значення.

Отже, лексико-семантичні поля характеризуються зв'язком слів або їх окремих значень, системним характером цих зв'язків, що забезпечує безперервність смислового простору. Кожне поле – це своєрідна мозаїка слів, де кожне окреме слово має певне місце в лексико-семантичному просторі. Ця мозаїка не збігається в різні мови, бо кожна мова по-своєму членує об'єктивний світ. Національна специфіка лексико-семантичних полів виявляється в кількості наявних у полі слів і в характері опозиції між компонентами поля.

Данілова А.О.

ШЕВЧЕНКО – ПОЕТ ЛЮБОВІ

Кафедра суспільних наук та українознавства
Буковинський державний медичний університет

*Мені ж, мій Боже, на землі
Подай любов, сердечний рай!
І більш нічого не давай!*

Т.Г.Шевченко

Тарас Шевченко – визначна постать в українській літературі: майстер художнього слова, справжній патріот, син України. Темі, порушені в його творах, будуть існувати завжди. У своїх поезіях Т. Шевченко – лірик, який завжди кипить, бушує... Він перебиває сам себе, плаче, проклинає і, врешті решт, показує нам насамперед себе самого...

Особливе місце в житті Т. Шевченка займають жінки: мати Катерина, сестри – Катерина і Ярина, подруга дитинства Оксана Коваленко, Ганна Закревська, княжна Варвара Рєпніна і Ликера Полусмакова. Справжнім шедевром інтимної лірики Т. Шевченка є вірш „Дівчій ночі”. Вражає здатність автора глибоко розкрити психологію молодої дівчини, високохудожньо передати найтонші переживання ліричної героїні. Емоційність сприймається тим, що ця сповідь серця ведеться від першої особи. Сприймаємо її, як троянду, милуючись окремими пелюстками.

Далека і гірка була Тарасова любов. Одвічні протилежності в житті: кружила заметіль навколо долі, заплуталось кохання в крижаній імлі, але серед снігів, снігів, снігів ішла у мрії вона – зоря весни. Уперше незбагненні почуття пробудила в хлоп'ячій незбагненій душі сусідська дівчина Оксана Коваленко. Родичі та знайомі закоханих були впевнені, що молоді одружаться, шойно досягнуть старшого віку. Але надії були марними – Тарас у валці свого пана Енгельгардта мусив поїхати до Вільна (тепер – Вільнюс). Розлука була несподівана і довга. Усе своє подальше життя Шевченко буде з ніжністю згадувати ту дівчину, яку колись кохав. Дорогим ім'ям першого кохання Шевченко називав героїнь своїх творів. І згодом цей жіночий тип фатально буде подобатись Шевченкові в жінках, змушуючи його шукати в них ту „справжню” – подругу, дружину, порадицю, якою в дитинстві вживалась йому Оксана. Першій музі – Оксані – присвячується поема „Мар'яна-черниця”, поезія „Мені тринадцятий минуло”, поезія „Три літа”. Особливе місце серед творів присвячених Оксані посідає поезія „Ми вкупочці колись росли”:

*„Ми вкупочці колись росли,
Маленькими собі любились,
А матері на нас дивились,
Та говорили, що колись
Одружимо їх. Не вгадали
Старі зарані повмирали,*

*А ми малими розійшлись,
Та вже й не сходились ніколи.
Мене по волі і неволі
Носило всюди”.*

29 червня 1843 року Тарас зустрічає на балу Ганну Закревську. До цього він зовсім не думав про шлюб. А після з'являється в поета те характерне для нього і вже незмінне упродовж усього життя бажання мати свою родину, свій дім, дружину, тихий і надійний захисток. Це бажання невдовзі переростає в гостру душевну потребу, але Ганна Закревська, на жаль, була дружиною іншого. Шевченко не любив друкувати на віршах посьвят жінкам. Таких посьвят є лише декілька. Вірш „Якби зустрілися ми знову”, всупереч звичайній стриманості поета, адресований конкретній особі, схованій під двома літерами – Г.З. (Ганні Закревській).

Княжні Варварі Миколаївні Рєпніній було 35, коли вона познайомилась з 29-літнім Шевченком. Яготинська красуня, розумниця з широким світоглядом, що жила молитвами і пристрастями. Нешасливиця в особистому житті, прекрасна і добра душа, овіяна серпанком великої поезії, – такою була нова знайома Шевченка. Варварі Шевченко присвятив поему російською мовою „Тризна”.

Любов сліпа. І генії теж підвладні цій хворобі. Останнім почуттям, що спалахнуло в серці поета, була любов до Ликери. Шевченко закохався в Полусмакову і вхопився за рятівну думку – збудувати з цією кріпачкою своє родинне щастя, виглядати якого і чекати він уже стомився. Ликері поет присвятив поезію: „Якби з ким сісти хліба з'їсти”, „Ликері”, „Л”. О, як він хотів раю! До останньої миті свого непростого життя шукав той рай і хотів, але...

Заслання підірвало здоров'я Т. Шевченка. На початку 1861р. він тяжко захворів і 10 березня поета не стало. Згасла свічка його життя. Але залишилось слово, яке не має обмежень у просторі, бо воно злітає все вище і вище, до вершин духу генія, де немає розбитих мрій, надій, розчарувань.

Дем'янчук О.С., Мотрюк Н.Г.

СТАНОВЛЕННЯ ЧАСТКИ ЯК ЧАСТИНИ МОВИ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Внаслідок тривалого розвитку в сучасній англійській мові існує досить значна кількість часток. Вони надають різні смислові відтінки окремим словам або групам слів. Частки висловлюють ставлення мовця до ситуації, адресата і його висловлювання. Більш того, значення їх повністю залежить від контексту і може бути проаналізовано лише у складі певного висловлювання.

Частки давно вже стали об'єктом пристальної уваги дослідників. В давньоанглійський період існували частки, але були відмінні від сучасного погляду. Їх походження і функціональне навантаження в реченні розглядається граматистами (М. Еленбас 2007, Б. Хаба 2011, О. Фішер 2000, Г. Світ 2001, А. ван Кеменаде 2009 та ін.). До класу давньоанглійських часток вони відносять різну кількість слів.

М. Еленбас вважає, що в групу давньоанглійських часток входили (*ajdun* 'down', *onweg/aweg* 'away' *forð* 'forth', *nider* 'down', *up(p)* 'up', *ut* 'out', *of* 'off', *fram* 'from, forth, out, away', *to* 'towards, in the direction of', *offer* 'across'. Б. Хаба відмічає наступні частки в давньоанглійській мові: *of, ofdune, onweg, up, ut, forð*. О. Фішер також відносить *pe* до часток, але окрім цієї частки вона ще додає *ne, to, ut*. Дж. Л. Брук виокремлює лише частку *ne*. Г. Світ виділяє частки *inn, bi, for-, be, swā*. З приводу даного питання Б. Мітчел та Дж. Альджео іншої думки. Вони відносять *pe* до часток, але погляди їх в подальшому дослідженні розходяться.

О. Фішер визначає частку *pe* як відносну. Формально частка *pe* ідентична вказівному займеннику 'that, the' та змінює закінчення в числі та при відмінюванні. Такої позиції дотримується і Дж. Альджео. Він стверджує, що так як частка *pe* мала лише одну граматичну форму, то вона її втратила. Дж. Альджео також вказує, що частки були тісно пов'язані з займенниками. Для *pe* було створено відповідну форму вказівного *se*, щоб виразити відносну структуру.

Б. Мітчел відносить *pe* до класу невідмінюваних часток. Наявність невідмінюваної частки є загальноприйнятою, коли відносний займенник є підметом. Відносний займенник в ролі додатка зустрічається досить часто. Мітчел вважає, що давньоанглійські відносні займенники це і є невідмінювана частка *pe*, до якої може бути приєднаний особистий займенник для усунення неясності в певному випадку. Функцією частки є попередження, підготовка до чогось неочікуваного. Іноді в реченнях обходились без підрядної частки *pe*, вживаючи формулу сполучника без *pe* та *paet*. В деяких випадках замість *pe* вживалась частка *paet*.

Актуальність теми зумовлена зростаючим інтересом лінгвістів до статусу давньоанглійських часток серед інших частин мови та їх функціональне навантаження. Досі точаться дискусії серед граматистів щодо місця часток в системі частин мови, їх функцій в синтаксичних конструкціях. При цьому досліджувались, як правило, або окремі частки (Дж. Л. Брук 1955, Б. Мітчел 2011, Дж. Альджео 2009), або різні їх групи (М. Еленбас 2007, Б. Хаба 2011, О. Фішер 2000, Г. Світ 2001). Лінгвісти розглядали частки разом з іншими службовими частинами мови: прислівниками, сполучниками.

В сучасній граматиці англійської мови з'являються розділи про частку як особливу службову частину мови (Б.А. Ільш 1948, В.Н. Жигадло 1956, О.І. Смирницький 1959, Г.Г. Почепцов 1981, Н.А.